BIULETYN

Nr 2 (8)

Wrzesień 1935

ODDZIAŁ POWIATOWY

Związku Nauczycielstwa Polskiego

w PIŃCZOWIE

Treść

Rok IV. PIŃCZÓW, WRZESIEŃ 1935. NR. 2 (8).

BIULETYN

Wydawca: **Oddział Powiatowy Zw. Naucz. Polskiego w Pińczowie**

KONKORDAT Z WATYKANEM.

Państwo jest organizacją dla pewnych celów ziemskich, kościół zaś jest organizacją, która ma wiernych prowadzić do zbawienia, czyli organizacją o celach pozaziemskich. Obydwie te organizacje, istniejące obok i równolegle do siebie, muszą ustalać swój modus vivendi. Warunki współżycia obu tych organizacji określa umowa, jaką zawiera dane państwo z głową Kościoła katolickiego, t. j. z Papieżem, czyli konkordat.

Konkordat obowiązujący w Polsce i normujący stosunek Państwa do kościoła, zawarty został w dniu 10 lutego 1925 r. w Rzymie.

Konkordat polski jest bardzo ciekawy dla wszystkich, którzy interesują się zagadnieniami społeczno-państwowemi, przedewszystkiem zaś dla nauczycielstwa, jako pracowników społecznych, którzy z racji zajmowanego stanowiska społecznego stykać się muszą z przedstawicielami Kościoła i z ich oddziaływaniem na społeczeństwo. Sprawy te wiążą się silnie z konkordatem, dlatego Redakcja uznała za wskazane zapoznać ogół Nauczycielstwa w powiecie z dokładną treścią Konkordatu, który ogłoszony został w Dz. U. R. P. z 1925 r. Nr 72, poz. 324.

Przy tej sposobności posłuchajmy, co na temat konkordatu mówi J. Barycka w swojej książce „Stosunek kleru do państwa i oświaty", wydanej nakładem Z. N. P.

„Kler rzymsko-katolicki wmawia uporczywie w bezkrytyczne masy społeczeństwa, że „semper fidelis" (zawsze wierna. Red.) Polska cieszy się specjalnemi względami Stolicy Apostolskiej. Gdyby nie było szeregu faktów historycznych, przeczących temu twierdzeniu, gdyby całe postępowanie kleru nie świadczyło o jego obojętności, a nawet nieżyczliwości dla spraw żywotnych Państwa, sam konkordat już mógłby stanowić zupełnie wystarczający przykład owych „specjalnych" względów.

Jest to właściwie zbiór przywilejów, jakie, wyzyskując do-

godną dla siebie sytuację, zagwarantował sobie kler w Państwie Polskiem. Czegóż tam niema? Państwo zapewnia kościołowi pełną wolność, swobodne wykonywanie władzy duchownej, jurysdykcji, swobodną administrację majątkami, swobodne i niczem nieskrępowane — nawet względami państwowemi — znoszenie się Stolicy Apostolskiej i biskupów z duchowieństwem i wiernymi. Mało tego: Państwo zobowiązuje się do udzielania swej pomocy przy wykonywaniu postanowień i dekretów kościelnych, przyrzeka duchownym szeroko pojętą opiekę prawną, zwalnia ich w znacznej części od podatków, zapewnia duchownym sute uposażenie materjalne i t. d. i t. d.

I cóż wzamian za to Państwo otrzymuje? Oto to, że w niedziele i w dzień święta państwowego Trzeciego Maja księża odprawiać będą modlitwę liturgiczną za pomyślność Rzplitej i jej Prezydenta, że biskupi składać będą przysięgę wierności dla Państwa i kilka podobnych „ustępstw".

Porównywując między sobą te Państwa, jakie ze Stolicą Apostolską układy zawarły, widzimy wśród nich z jednej strony mocarstwa potężne, z drugiej państwa małe i słabe. Jest rzeczą uderzającą, że konkordaty dla kościoła korzystniejsze zawarły właśnie owe państewka słabsze i mniejsze — wszystko jedno katolickie czy akatolickie — gdy mocarstwa silnie zdołały dla siebie wytargować od Kościoła ustępstwa o wiele większe, dając ze swej strony bardzo nawet mało.

Istotnie powyższą opinję potwierdza w całej pełni niedawno zawarty konkordat Stolicy Apostolskiej z narodowo-socjalistycznym rządem Hitlera. Jakkolwiek ruch hitlerowski szerzy poglądy niezgodne z nauką religji katolickiej, jakkolwiek pewne publikacje katolickie nie tak dawno jeszcze określały Hitlera jako typowego demagoga, to z chwilą, gdy Hitler przyszedł do władzy, gdy unicestwił zasłużoną dla katolicyzmu partję „centrum", gdy poważną ilość księży zamknął w obozach koncentracyjnych i więzieniach, z tą chwilą Stolica Apostolska uznała za stosowne zawrzeć z Hitlerem konkordat, który w najważniejszych swych postanowieniach mógłby stanowić wzór dla konkordatu polskiego. Obecny konkordat niemiecki uznaje prawa Kościoła jedynie w ramach obowiązujących praw państwowych, a duchowieństwo i zakonników usuwa od udziału w życiu politycznem.

Nie apoteozując bynajmniej brutalnych metod polityki Hitlera, stwierdzić wypada, że polityka taka widocznie daleko łat-

wiej trafia do przekonania Watykanu, niż taktyka „wiernej córy Kościoła“, stosowana w odniesieniu do Rzymu przez Państwo Polskie. Dowodem tego jest właśnie konkordat polski.

Konkordat polski jest obok litewskiego najwięcej ze wszystkich konkordatów korzystny dla Kościoła, a zarazem najmniej korzystny dla Państwa. Jest to rzeczą zrozumiałą. Zawierało się go przecież wtedy, gdy Polska po odzyskaniu niepodległości zbyt słabą jeszcze była, by mogła się skutecznie bronić przed uroszczeniami kleru. A ten moment wybrał właśnie kler „polski“ za najodpowiedniejszy do wyciągnięcia ręki po nowe przywileje.

„Łaski“ Rzymu w stosunku do Polski mogą przejawiać się hojnie w postaci coraz to nowych jubileuszów, medalów i błogosławieństw, ale nie przejawiają się nigdy w postaci istotnej, bezinteresownej życzliwości dla Państwa. Życzliwość tę zdobyć może Polska jedynie silną i stanowczą polityką wobec kleru, polityką taką, którąby zmusiła kler do podporządkowania się interesom państwowym.“

Niezmiernie interesujące i trafne uwagi. Nadmieniamy, że wspomnianą książkę można otrzymać w cenie 2 zł. w Zarządzie Oddziału Pow. w Pińczowie. Zgłoszenia wraz z gotówką nadsyłać za pośrednictwem Ognisk.

Poniżej podajemy dokładną i dosłowną treść konkordatu:

Dz. U. R. P. z 1935 r. Nr 72, poz. 324.

KONKORDAT

pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzecząpospolitą Polską, podpisany w Rzymie dnia 10 lutego 1925 r.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej, My, Stanisław Wojciechowski, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, wszem wobec i każdemu zosobna, komu o tem wiedzieć należy, wiadomem czynimy: W dniu dziesiątym lutego tysiąc dziewięćset dwudziestego piątego roku podpisany został w Rzymie konkordat pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską, który słowo w słowo brzmi jak następuje:

„KONKORDAT zawarty pomiędzy STOLICĄ APOSTOLSKĄ a RZECZĄPOSPOLITĄ POLSKĄ“

W imię Przenajświętszej i Niepodzielnej Trójcy. Jego Świątobliwość Papież Pius XI. i Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, Stanisław Wojciechowski, pragnąc określić stanowisko Kościoła

Katolickiego w Polsce i ustalić zasady, które w godny i trwały sposób kierować będą sprawami kościelnemi na ziemiach Rzeczypospolitej, postanowili zawrzeć konkordat. Wobec tego Jego Świątobliwość Papież Pius XI. i Prezydent Rzeczypospolitej Stanisław Wojciechowski, zamianowali swymi pełnomocnikami, Ojciec Święty: Jego Eminencję Najczcigodniejszego Kardynała, Piotra Gasparri, swego sekretarza stanu, Prezydent Rzeczypospolitej: Jego Ekscelencję Władysława Skrzyńskiego, Ambasadora Rzeczypospolitej przy Stolicy Apostolskiej, Profesora Stanisława Grabskiego, posła na Sejm polski, byłego Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Pełnomocnicy powyżsi, po wymianie swych pełnomocnictw, powzięli postanowienia następujące, dla których wysokie układające się Strony zobowiązują się odtąd stosować. **Art. I.** Kościół Katolicki, bez różnicy obrządków, korzystać będzie w Rzeczypospolitej Polskiej z pełnej wolności. Państwo zapewnia Kościołowi, swobodne wykonywanie Jego władzy duchownej i Jego jurysdykcji, jak również swobodną administrację i zarząd Jego sprawami i Jego majątkiem, zgodnie z prawami boskiemi i prawem kanonicznem. **Art. II.** Biskupi, duchowieństwo i wierni będą swobodnie i bezpośrednio znosić się ze Stolicą Apostolską. W wykonywaniu swych funkcyj biskupi swobodnie i bezpośrednio znosić się będą ze swem duchowieństwem i swymi wiernymi oraz ogłaszać swe zlecenia, nakazy i listy pasterskie. **Art. III.** Celem utrzymania przyjaznych stosunków pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską, w Polsce rezydować będzie Nuncjusz Apostolski, zaś przy Stolicy Apostolskiej Ambasador Rzeczypospolitej. Uprawnienia Nuncjusza Apostolskiego w Polsce rozciągać się będą na terytorjum Wolnego Miasta Gdańska. **Art. IV.** Władze cywilne udzielać będą swej pomocy przy wykonywaniu postanowień i dekretów kościelnych: a) w razie destytucji duchownego, pozbawienia go beneficjum kościelnego, po ogłoszeniu dekretu kanoniczego o wspomnianej destytucji lub pozbawieniu, oraz w razie zakazu noszenia sukni duchownej, b) w razie poboru taks lub prestacyj, przeznaczonych na cele kościelne, a przewidzianych przez ustawy państwowe, c) we wszystkich innych wypadkach, przewidzianych przez ustawy obowiązujące. **Art. V.** Duchowni w wykonywaniu swych urzędów cieszyć się będą szczególną opieką prawną. Na równi z urzędnikami państwowymi korzystać oni będą z prawa zwolnienia od zajęcia sądowego

części swych uposażeń. Duchowni, którzy otrzymali święcenia, zakonnicy, którzy złożyli śluby, uczniowe seminaryjni i nowicjusze, którzy wstąpili do seminarjów lub nowicjatów przed wypowiedzeniem wojny, będą zwolnieni ze służby wojskowej z wyjątkiem pospolitego ruszenia. W tym ostatnim wypadku, księża, posiadający święcenia kapłańskie, wykonywać będą w wojsku swój urząd kapłański, tak jednak, aby na tem nie ucierpiało dobro parafji, inni zaś członkowie duchowieństwa będą powołani do służby sanitarnej. Duchowni będą zwolnieni z obowiązków obywatelskich, niezgodnych z powołaniem kapłańskiem, jako to: sędziów przysięgłych, członków trybunału i t. d. **Art. VI.** Nienaruszalność kościołów, kaplic i cmentarzy jest zapewniona, tak jednak aby z tego powodu nie ucierpiało bezpieczeństwo publiczne. **Art. VII.** Wojska Rzeczypospolitej korzystać będą z wszelkich wyróżnień, jakich Stolica Apostolska udziela wojskom zgodnie z przepisami prawa kanonicznego. W szczególności kapelani posiadać będą prawa proboszczowskie w stosunku do wojskowych i do ich rodzin i wykonywać będą czynności swego urzędu kościelnego pod jurysdykcją biskupa polowego, który będzie miał prawo ich wyboru. Stolica Apostolska przyzwala, aby duchowieństwo to, w sprawach dotyczących jego służby wojskowej, podlegało władzom wojskowym. **Art. VIII.** W niedziele i w dzień święta narodowego Trzeciego Maja księża, odprawjający nabożeństwa, odmawiać będą modlitwę liturgiczną za pomyślność Rzeczypospolitej i jej Prezydenta. **Art. IX.** Żadna część Rzeczypospolitej Polskiej nie będzie zależała od biskupa, którego siedziba znajdowałaby się poza granicami Państwa Polskiego. Hierarchja katolicka w Rzeczypospolitej Polskiej będzie zorganizowana, jak następuje: tu następuje wyliczenie pięciu prowincyj kościelnych obrządku łacińskiego, jednej obrządku greckiego i ormiańskiego. **Art. X.** Tworzenie i przemiana beneficjów kościelnych, kongregacyj i zakonów, jak również i ich domów i zakładów zależeć będzie od właściwej władzy kościelnej, która, ilekroć powyższe zarządzenia pociągałyby za sobą wydatki ze Skarbu Państwa, poweźmie te zarządzenia po porozumieniu się z Rządem. Cudzoziemcy nie będą otrzymywali stanowisk przełożonych prowincyj zakonnych, chyba za odpowiedniem zezwoleniem Rządu. **Art. XI.** Wybór arcybiskupów należy do Stolicy Apostolskiej, Jego Świątobliwość zgadza się zwracać się do Prezydenta Rzeczypospolitej przed mianowaniem Arcybiskupów

i biskupów djecezjalnych, koadjutorów „cum iure succesionis“ (z prawem następstwa, Red.) oraz Biskupa polowego, aby upewnić się, że Prezydent nie ma do podniesienia przeciw temu wyborowi względów natury politycznej. **Art. XII.** Ordynarjusze powyżsi, przed objęciem swych czynności, złożą na ręce Prezydenta Rzeczypospolitej przysięgę wierności według formuły następującej: „Przed Bogiem i na Święte Ewangielje przysięgam i obiecuję, jak przystoi Biskupowi, wierność Rzeczypospolitej Polskiej. Przysięgam i obiecuję, iż z zupełną lojalnością szanować będę Rząd, ustanowiony Konstytucją i że sprawię, aby go szanowało moje duchowieństwo. Przysięgam i obiecuję pozatem, że nie będę uczestniczył w żadnem porozumieniu, ani nie będę obecny przy żadnych naradach, któreby mogły przynieść szkodę Państwu Polskiemu lub porządkowi publicznemu. Nie pozwolę memu duchowieństwu uczestniczyć w takich poczynaniach dbając o dobro i interes Państwa, będę się starał o uchylanie od niego wszelkich niebezpieczeństw, o których wiedziałbym, że mu grożą. **Art. XIII** 1) We wszystkich szkołach powszechnych, z wyjątkiem szkół wyższych, nauka religji jest obowiązkową. Nauka ta będzie udzielana młodzieży katolickiej przez nauczycieli, mianowanych przez władze szkolne, które wybierać ich będą wyłącznie z pośród osób, upoważnionych przez Ordynarjuszów do nauczania religji. Właściwe władze kościelne nadzorować będą nauczanie religji pod względem jego treści i moralności nauczycieli. W razie gdyby Ordynarjusz odebrał nauczycielowi dane mu upoważnienie, to ten ostatni będzie przez to samo pozbawiony prawa nauczania religji. Te same zasady dotyczące wyboru i odwoływania nauczycieli, będą stosowane do profesorów, docentów i asystentów uniwersyteckich na wydziałach teologji katolickiej (nauk kościelnych) uniwersytetów państwowych. 2) We wszystkich djecezjach Kościół katolicki posiadać będzie seminarja duchowne, odpowiednio do prawa kanonicznego, któremi będzie kierował i w których będzie mianował nauczycieli. Dyplomy naukowe, wystawione przez wyższe seminarja, będą wystarczały do nauczania religji we wszystkich szkołach publicznych, z wyjątkiem szkół wyższych. **Art. XIV.** Dobra, należące do Kościoła nie będą przedmiotem żadnego aktu prawnego, zmieniającego ich przeznaczenie, inaczej, jak za zgodą władzy duchownej, z wyjątkiem wypadków przewidzianych przez ustawy o wywłaszczeniu dla celów regulacji dróg przewozowych i rzek, obro-

ny państwowej oraz podobnych celów. W każdym razie przeznaczenie nieruchomości i ruchomości poświęconych wyłącznie dla służby bożej, jako to, kościołów, przedmiotów, służących do nabożeństwa i t. p. nie będzie mogło być zmienione bez uprzedniego pozbawienia ich przez właściwą władzę kościelną ich charakteru rzeczy poświęconych. Żadna budowa, przemiana lub restauracja kościołów i kaplic nie będzie dokonywana inaczej, jak tylko zgodnie z technicznemi i artystycznemi przepisami ustaw, dotyczących budowy gmachów i konserwacji zabytków. W każdej djecezji utworzona będzie komisja, mianowana przez biskupa w porozumieniu z właściwym ministrem, dla ochrony w kościołach i lokalach kościelnych starożytności, dzieł sztuki, dokumentów archiwalnych i rękopisów, posiadających wartość historyczną i artystyczną. **Art. XV.** Duchowni, ich majątek oraz majątek osób prawnych kościelnych i zakonnych podlegać będą opodatkowaniu narówni z osobami i majątkiem obywateli Rzeczypospolitej oraz osób prawnych świeckich, z wyjątkiem wszakże budynków, poświęconych służbie bożej, seminarjów duchownych domów przygotowawczych dla zakonników i zakonnic, domów mieszkalnych zakonników i zakonnic, składających śluby ubóstwa, oraz dóbr i praw majątkowych, których dochody są przeznaczone na cele kultu religijnego i nie przyczyniają się do dochodów osobistych beneficjarjuszów. Pomieszczenia Biskupów i duchowieństwa parafjalnego, oraz ich lokale urzędowe będą traktowane przez Skarb na równi z pomieszczeniami urzędowemi funkcjonarjuszów i lokalami instytucyj państwowych. **Art XVI.** Wszystkie osoby polskie prawne kościelne i zakonne, mają, zgodnie z przepisami prawa powszechnie obowiązującego, prawo nabywania, odstępowania, posiadania i administrowania, według prawa kanonicznego, swego majątku ruchomego i nieruchomego, jak również prawa stawania przed wszelkiemi instancjami i władzami państwowemi dla obrony swych praw cywilnych. Osoby prawne kościelne i zakonne są uznawane za polskie, o ile cele, dla których powstały, dotyczą spraw kościelnych lub zakonnych Polski, i o ile osoby, upoważnione do reprezentowania ich i do zarządzenia ich dobrami, przebywają stale na ziemiach Rzeczypospolitej Polskiej. Osoby prawne kościelne i zakonne, nie odpowiadające powyższym warunkom, korzystać będą z praw cywilnych, przyznawanych przez Rzeczpospolitą cudzoziemcom. **Art. XVII.** Osoby prawne kościelne i zakonne

mają prawa zakładania, posiadania i zarządzania, według prawa kanonicznego i zgodnie z powszechnem prawem państwowem, cmentarzy, przeznaczonych do grzebania katolików. **Art. XVIII.** Duchowni i wierni wszelkich obrządków, znajdujący się poza swemi djecezjami, podlegać będą Ordynarjuszom miejscowym według przepisów prawa kanonicznego. **Art. XIX.** Rzeczpospolita zapewnia właściwym władzom prawo nadawania, zgodnie z przepisami prawa kanonicznego, funkcyj, urzędów i beneficjów kościelnych. Przy nadawaniach beneficjów proboszczowskich stosowane będą następujące zasady: Na ziemiach Rzeczypospolitej Polskiej nie mogą otrzymywać, chyba za zezwoleniem Rządu Polskiego, beneficjów proboszczowskich: 1) cudzoziemcy nienaturalizowani, jako też osoby, które nie odbyły studjów teologicznych w instytutach teologicznych w Polsce lub instytutach papieskich, 2) osoby których działalność jest sprzeczna z bezpieczeństwem Państwa. Przed dokonaniem nominacji na te beneficja, władza duchowna zasięgnie wiadomości od właściwego Ministra Rzeczypospolitej, aby się upewnić, iż żaden z powodów przewidzianych powyżej pod punktami 1) i 2), nie stoi temu na przeszkodzie. W razie gdyby wspomniany Minister nie przedstawił w ciągu dni 30 zarzutów takich przeciw osobom, których nominacja jest zamierzona, władza kościelna nominacji dokona. **Art. XX.** W razie, gdyby Władze Rzeczypospolitej miały podnieść przeciw danemu duchownemu zarzuty co do jego działalności, jako sprzecznej z bezpieczeństwem Państwa, Minister właściwy przedstawi wspomniane zarzuty Ordynarjuszowi, który, zgodnie z tymże Ministrem, poweźmie w ciągu trzech miesięcy odpowiednie zarządzenia. W razie rozbieżności pomiędzy Ordynarjuszem a Ministrem, Stolica Apostolska poruczy rozwiązanie sprawy dwom duchownym, przez Nią wybranym, którzy, zgodnie z dwoma delegatami Prezydenta Rzeczypospolitej, powezmą postanowienia ostateczne. **Art. XXI.** Prawo patronatu, zarówno państwowego, jak osób prywatnych, pozostaje w mocy aż do nowego układu. Prezenta godnego duchownego na wakujące stanowisko dokonywana będzie przez patrona w ciągu dni 30-tu, według listy trzech nazwisk, przedstawionej przez Ordynarjusza. Jeżeli w ciągu dni 30 prezenta nie zostanie wykonana, obsadzenie odnośnego beneficjum stanie się wolne. W wypadkach, w których chodzi o beneficjum proboszczowskie, Ordynarjusz przed dokonaniem nominacji, zasięgnie, zgodnie z art. XIX, zda-

nia właściwego Ministra. **Art. XXII**. W razie, gdyby duchowni, lub zakonnicy byli oskarżeni przed sądami świeckimi o zbrodnie, przewidziane przez prawa karne Rzeczypospolitej, sądy wspomniane zawiadomią niezwłocznie właściwego Ordynarjusza o każdej sprawie tego rodzaju, i w danym razie, prześlą mu akt oskarżenia oraz wyrok sądowy wraz z motywami. Ordynarjusz, względnie jego delegat, po zakończeniu przewodu sądowego, będą mieli prawo zapoznania się z odnośnemi aktami. W razie aresztowania lub uwięzienia wspomnianych wyżej osób, władze cywilne zachowywać będą względy, należne ich stanowi i stopniowi hierarchicznemu. Duchowni i zakonnicy będą zatrzymywani w areszcie i będą odbywali kary pozbawienia wolności w pomieszczeniach, oddzielonych od pomieszczeń dla osób świeckich, o ile nie zostali pozbawieni godności kościelnej przez właściwego Ordynarjusza. W razie skazania ich na areszt wyrokiem, będą odbywali tę karę w klasztorze lub w innym domu zakonnym, w pomieszczeniach na ten cel przeznaczonych. **Art. XXIII**. Żadna zmiana w języku, używanym w djecezjach Obrządku łacińskiego do kazań, nabożeństw dodatkowych i wykładów innych, niż wykłady nauk świętych w seminarjach, nie będzie dokonywana inaczej, jak za specjalnem upoważnieniem Konferencji Biskupów Obrządku łacińskiego. **Art. XXIV**. 1) Rzeczpospolita Polska uznaje prawo osób prawnych kościelnych i zakonnych do wszystkich majątków ruchomych i nieruchomych, kapitałów, dochodów oraz innych spraw, które te osoby prawne posiadają obecnie na obszarze Państwa Polskiego. 2) Rzeczpospolita Polska zgadza się, aby wspomniane powyżej prawa własności, w razie, gdyby nie były jeszcze wpisane do ksiąg hipotecznych na imię posiadających je osób prawnych (Biskupów, Kapituł, Kongregacji, Zakonów, seminarjów, beneficjów proboszczowskich, innych beneficjów etc.), zostały do nich wpisane, a to na podstawie deklaracji właściwego Ordynarjusza, poświadczonej przez właściwą władzę cywilną. 3) Sprawa dóbr, których Kościół został pozbawiony przez Rosję, Austrję i Prusy, a które obecnie znajdują się w posiadaniu Państwa Polskiego, zostanie załatwiona przez układ późniejszy. Do tego czasu Państwo Polskie zapewnia Kościołowi uposażenia roczne, nie niższe, jako wartość rzeczywista, od uposażeń, które rządy rosyjski, austrjacki i pruski wypłacały Kościołowi na ziemiach, należących obecnie do Rzeczypospolitej Polskiej. Uposażenia wspomniane będą obliczane

i rozdzielane według wskazań, zawartych w załączniku A. W razie parcelacji rzeczonych dóbr, mensy biskupie, seminarja i beneficja proboszczowskie, nie posiadające obecnie ziemi lub posiadające ją w ilościach niedostatecznych otrzymają ją na własność, w miarę rozporządzalności, aż do wysokości 180 hektarów na mensę biskupią, 180 hektarów na seminarjum i, zależnie od gatunku ziemi, od 15 do 30 hektarów na beneficjum proboszczowskie. Suma ryczałtowa pieniężnych uposażeń, oznaczona w załączniku A, będzie zmniejszona w djecezjach, w których te ziemię będą nadane, o 50 złotych rocznie od każdego hektara, nadanego w sposób powyższy. 4) Utrzymane zostanie przeznaczenie dóbr, które Rzeczpospolita Polska rewindykowałaby u dawnych państw zaborczych, jako następczyni w prawach państw powyższych z tytułu ich prawnego stosunku do osób prawnych kościelnych i zakonnych w Polsce, dotyczącego już to prestacyj, zapewnionych przez te państwa osobom prawnym kościelnym i zakonnym, już to zarządu dóbr nieruchomych i kapitałów, przeznaczonych dla Kościoła. 5) Aby polepszyć gospodarcze i społeczne położenie ludności rolniczej i aby wzmódz tem bardziej pokój chrześcijański kraju, Stolica Apostolska zgadza się, aby Rzeczpospolita Polska wykupiła od beneficjów biskupich, od seminarjów, od beneficjów kapitularnych, od beneficjów proboszczowskich oraz od zwykłych beneficjów, posiadających dobra ziemskie, te ilości ziemi rolnej, któreby przewyższały dla każdej z wyżej wymienionych jednostek: 15 do 30 hektarów, zależnie od gatunku ziemi, dla probostwa i zwykłego beneficjum, 180 hektarów dla mensy biskupiej i 180 hektarów dla seminarjum. W djecezjach, w których seminarja nie posiadają ziem rolnych oddzielnie od ziem, posiadanych przez Biskupstwo, przyznane im będą z ziem, należących do Biskupstwa, 180 hektarów wolnych od wykupu, niezależnie od 180 hektarów, przeznaczonych dla mensy biskupiej. 6) Wymienione powyżej prawne osoby kościelne będą miały prawo wybrać same z dóbr, do nich należących, parcele ziemi, które w ilościach, wskazanych powyżej, pozostaną ich własnością. 7) Cena wykupu ziemi, wskazanych powyżej, zostanie wypłacona według przepisów, stosowanych przy wykupie ziem, będących własnością osób prywatnych, i pozostanie do rozporządzenia Kościoła. 8) Stolica Apostolska zgadza się także, aby ziemie rolne, należące do domów kongregacyj i zakonów, oraz do ich zakładów dobroczynnych, uważanych każdy

z osobna za osobną jednostkę rolną, zostały wykupione przez Państwo zgodnie z przepisami, które będą stosowane do wykupu dóbr, należących do osób prawnych świeckich, z prawem dla każdego z domów, wspomnianych powyżej, jakoteż dla każdego z ich zakładów dobroczynnych, zachowania conajmniej 180 hektarów ziemi rolnej. 9) Osoby prawne kościelne i zakonne będą miały prawo, narówni z osobami prawnemi świeckiemi, bezpośredniego dokonywania parcelacji ziem rolnych, do nich należących. **Art. XXV.** Wszystkie ustawy, rozporządzenia lub dekrety, sprzeczne z postanowieniami poprzednich artykułów, tracą moc prawną z chwilą wejścia w życie niniejszego Konkordatu. **Art. XXVI.** Stolica Apostolska dokona, w ciągu trzech miesięcy od wejścia w życie niniejszego Konkordatu i w porozumieniu z Rządem, utworzenia i rozgraniczenia prowincyj kościelnych oraz djecezyj, wyliczonych w art. IX. Granice prowincyj kościelnych i djecezyj będą odpowiadać granicom Państwa Polskiego. Dobra kościelne położone w Polsce, lecz należące do prawnych osób kościelnych i zakonnych, których siedziba znajduje się poza granicami Państwa Polskiego i odwrotnie, będą przedmiotem konwencji oddzielnej. **Art. XXVII.** Konkordat niniejszy wejdzie w życie w dwa miesiące po wymianie dokumentów ratyfikacyjnych. Sporządzono w Rzymie, dziesiątego lutego, tysiąc dziewięćset dwudziestego piątego roku.

(—) Piotr Kardynał Casparri (L. S.)

(—) Władysław Skrzyński (L. S.)

(—) Stanisław Grabski (L. S.)

ZAŁĄCZNIK A.

Uposażenia, przyznane Kościołowi Katolickiemu przez Państwo Polskie zgodnie z artykułem XXIV niniejszego Konkordatu, obliczane będą w następujący sposób:

I. Uposażenia Duchowieństwa. Uposażenia miesięczne według bieżącej mnożnej dla urzędników państwowych.

1) Kardynałowie: 2,500 punktów oraz 800 zł. na utrzymanie kapelanów, powozów i t. d.
2) Arcybiskupi: 2000 punktów oraz 600 zł. na utrzymanie kapelanów, powozów i t. d.
3) Biskupi djecezjalni: 1700 punktów oraz 600 zł. na utrzymanie kapelanów, powozów i t. d.
4) Biskupi pomocniczy: 1250 punktów.

5) Członkowie kapituł: 600 punktów.
6) Proboszczowie: 270 punktów.
7) Rektorowie kościołów filjalnych, wikarjusze i urzędnicy konsystorzy: 200 punktów.
8) Zakonnicy kongregacji, pobierający uposażenie od Państwa: 125 punktów.
9) Profesorowie seminarjów: 600 punktów.
10) Uczniowie seminarjów: 125 punktów.
11) Audytor Trybunału Świętej Roty: (uposażenie profesorów zwyczajnych na uniwersytetach).
12) Sekretarz Audytora: 600 punktów.
13) Nauczyciele Instytutów Teologicznych, mających prawa profesorów gimnazjalnych: (uposażenie nauczycieli szkół średnich)

II. Uposażenia emerytalne roczne: 383,413 zł.

1) Pensje emerytalne duchowieństwa: 254,117 zł.
2) Pensje emerytalne wdów i sierót po duchownych grecko-katolickiego obrządku: 129,296 zł.

III. Uposażenie roczne chórów katedralnych i niższych urzędników kościelnych: 63,298 zł.

IV. Koszta roczne administracji kościelnej: 750,940.

1) Wizytacje pasterskie Biskupów: 340,000 zł.
2) Konsystorze biskupie: 66,000 zł.
3) Prowadzenie ksiąg parafjalnych: 197,940 zł.
4) Wydatki na pocztę: 147,000 zł.

V. Zapomoga roczna dla zakładów kościelnych: 20,900 zł.

VI. Roczny fundusz budowlany: 1,016,000 zł.

VII. Inne wydatki rocznie: 45,500 zł.

Uposażenie powyższe będą przyznawane przez Ministra Skarbu każdej djecezji oddzielnie, w sumach ryczałtowych, ustalonych według wyszczególnionych budżetów, które przedstawiać będą właściwi Ordynarjusze. Przy rozdziale pomiędzy djecezje całości uposażenia, przyznawanego przez Państwo proboszczom, brany będzie w rachubę dochód z ziem, posiadanych beneficja proboszczowskie.

W razie potrzeby, i o ile położenie Państwa na to pozwoli, uposażenia powyższe zostaną powiększone dostatecznie, aby zapewnić stosowny byt materjalny proboszczom oraz innym członkom duchowieństwa, a to na zasadzie specjalnej umowy, dotyczącej t. zw. „iura stolae“.

Rozdział uposażeń, wyliczonych powyżej, powierzony będzie w każdej diecezji Ordynarjuszowi, który po wejściu w moc niniejszego Konkordatu, złoży przysięgę wierności, przewidzianą w art. XII.

(—) *Piotr Kardynał Gasparri* (—) *Władysław Skrzyński*
(—) *Stanisław Grabski*

Z działalności Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych.

Dla celów informacyjnych, jakoteż dla dostarczenia Koleżankom i Kolegom materjału propagandowego w czasie nadchodzącego „Tygodnia Szkoły Powszechnej", podajemy nieco danych, dotyczących rozwoju i działalności T. P B. P. S. P. Dane te zaczerpnęliśmy ze „Sprawozdania", wydanego przez Zarząd Główny tegoż Towarzystwa za czas od 1 lipca 1933 r. do 31 grudnia 1934 r.

Akcja Towarzystwa rozwija się w kierunku: 1) organizacyjnym, 2) finasowym, 3) propagandowym i 4) budownictwa szkolnego.

Działalność Towarzystwa w dziale organizacyjnym obrazuje załączona poniżej tablica Nr. 1. W zakresie finansowym Zarząd Główny Towarzystwa przyszedł do przekonania, że dochody ze składek członkowskich nie wystarczają do realizacji programu budownictwa szkolnego, nawet rozłożonego na dłuższy okres czasu. Program ten, uchwalony przez Walne Zgromadzenie w roku 1934 przewiduje, że potrzeby budowlane szkolnictwa mogłyby być zaspokojone w ciągu 15 lat, gdyby rocznie budowano około 3.000 izb lekcyjnych. Pomimo dużych wysiłków liczba ta nie została dotychczas osiągnięta, bo w roku 1934 zdołano oddać do użytku tylko 404 objektów o 1404 izbach, pozatem rozpoczęto budowę 297 objektów o 1051 izbach. Koszta tych inwestycyj wyniosły w formie pożyczek na budowę szkół 2.391.400 zł. i 280.399.38 zł. pod postacią bezzwrotnych subwencyj na budowę. Niezależnie od tego udzielono pożyczek i bezzwrotnych zasiłków na urządzenia szkolne i na pomoce naukowe. Bliższe szczegóły podaje tablica Nr. 2.

Dla pomnożenia funduszów Zarząd Towarzystwa w porozumieniu ze Związkiem Wydawców Książek i Księgarzy Polskich, przy poparciu Ministerstwa W. R i O. P., wprowadził 10-groszowe nalepki na podręczniki szkolne. Nie spowodowało to podrożenia książek, bo równocześnie skutkiem akcji Ministerstwa W. R. i O. P. cena podręczników została znacznie obniżona.

Wprowadzono cegiełki o wartości 5,10 gr., przeznaczone do sprzedaży głównie wśród młodzieży szkół powszechnych i średnich. Wreszcie Zarząd Towarzystwa wydał znaczki na świadectwa szkolne w cenie 10 gr. dla szkół powszechnych i po 30 gr. dla szkół średnich. Wypuszczono również wywieszki dla sklepów w cenie 10,25, 50,100 i 250 zł., jednak z tej imprezy zdołano osiągnąć zaledwie 34,060 zł. Nie udało się także wprowadzenie zamierzonych opłat od zeszytów szkolnych, ponieważ akcja Ministerstwa W. R. i O. P. w kierunku normalizacji zeszytów została wstrzymana.

W zakresie propagandowym odwołano się do pomocy organizacyj nauczycielskich, które „gorliwie zabrały się do rozwijania akcji wśród rodziców i uczącej się młodzieży“. W akcji propagandowej na pierwsze miejsce wysunął się Okręg Krakowski. Wykorzystywano również w celach propagandowych radjo, prasę nauczycielską i codzienną.

W dziedzinie budownictwa szkolnego Zarząd Główny opracował instrukcję, dotyczącą udzielania pożyczek na budowę i przebudowę publicznych szkół powszechnych. Instrukcja przewiduje, że wnioski o pożyczki tylko wówczas mogą być brane pod uwagę, gdy: **a) budowa jest zaprojektowana oszczędnie, przyczem obowiązują wskazówki, wydane przez Min. W. R. i O. P., b) zostanie stwierdzony udział i wysiłek gminy lub miejscowego społeczeństwa, c) dany punkt jest przewidziany w sieci szkolnej a plany budowy lub przebudowy zostały zatwierdzone przez Władze szkolne.**

Przewiduje się pożyczki bezprocentowe do 7.000 zł., płatne w 10 ratach rocznych, takież pożyczki do 15.000 zł. zwrotne w 15 ratach i ponad 15.000 zł., zwrotne w 20 ratach.

Ta sama instrukcja przewiduje, że udzielanie bezzwrotnych zasiłków może następować w wypadkach zupełnie wyjątkowych.

Zarząd Towarzystwa zaopatrzył wszystkie Komitety Okrę-

gowe i Obwodowe w potrzebną ilość zeszytów, wydanych przez Ministerstwo W. R. i O. P. a zawierających plany budynków szkolnych drewnianych i murowanych. Plany opracowane zostały z zastosowaniem norm oszczędnościowych.

Komitety Okręgowe mają instrukcję udzielania pożyczek przedewszystkiem tym gminom, które budowę już rozpoczęły.

Akcję zaopatrywania szkół w pomoce naukowe prowadziły tylko 3 Okręgi: śląski, poznański i częściowo wileński. Okręg śląski nawet wyłącznie prowadził akcję zaopatrywania szkół w pomoce naukowe, ponieważ na jego terenie potrzeby budowlane są zaspokojone.

Poniżej podajemy kilka tablic ilustrujących 1) stan organizacyjny Towarzystwa, (tabl. Nr. 1), 2) wyniki akcji budowlanej za rok 1934 w całym kraju, (tabl. Nr 2), 3) wyniki akcji budowlanej na terenie Okręgu Krakowskiego (tabl. Nr. 3), 4) dochody Komitetów Okręgowych za czas od lipca do 31 grudnia 1933 r. (tabl. Nr. 4), 5) Dochody Komitetów Okręgowych za rok 1934 (tabl. Nr. 5).

Tabl. Nr. 1

Stan organizacyjny Towarzystwa.

L. p.	Okrąg	Stan w dniu 31 grudnia 1933 r.			Stan w dniu 31 grudnia 1934 r.		
		Liczba Kół	Liczba członków		Liczba Kół	Liczba członków	
			zwyczajnych	dożywotnich		zwyczajnych	dożywotnich
1	Brzeski	1.295	22.211	—	2.071	44.729	24
2	Krakowski	1.551	38.031	7	1.810	45.779	95
3	Lubelski	583	11.822	12	634	16.391	78
4	Lwowski	806	12.653	—	1.354	23.489	17
5	Łucki (Wol.)	526	9.413	—	738	13.927	14
6	Poznański	2.221	37.174	6	2.064	34 352	29
7	Sląski	198	5.401	15	221	5.804	37
8	Warszawski	3.444	67.240	59	3.600	72.212	109
9	Wileński	1 214	19.291	—	1.326	21.290	2
10	Koło Central.	1	162	2	1	238	17
	Razem	11.839	223.398	101	13.819	278.221	422

Tabl. 2.

Wyniki akcji budowlanej Towarzystwa za rok 1934.

Liczba porządkowa	Okręg	Liczba objektów						Liczba izb lekcyjnych						Przyznane sumy				
		wykończ.			rozpocz.			wykończ.			rozpocz.			Pożyczki na budowę szkół	Zasiłków bezzwrotnych na budowę szkół	Pożyczek na urządzenia szkolne	Zasiłków na urządzenia szkolne	Zasiłków na pomoce naukowe
		murow.	drewn.	razem	murow.	drewn.	razem	murow.	drewn.	razem	murow.	drewn.	razem					
1	Brzeski	—	27	27	13	39	52	—	157	157	39	89	128	291.400	44.100.—	—	—	—
2	Krakowski	100	6	106	28	2	30	305	12	317	195	2	197	494.500	40.550.—	—	—	—
3	Lubelski	—	—	73	1	—	1	—	—	196	22	—	22	156.500	28.180.—	—	—	—
4	Lwowski	18	45	63	56	26	82	—	—	240	—	—	280	208 500	4.900.—	—	—	—
5	Wołyński	4	34	38	18	31	49	25	80	105	72	77	149	211.000	30.000.—	—	—	—
6	Poznański	12	—	12	12	—	12	30	—	30	27	—	27	184.000	104.300.—	2.000	8.200	50.556.30
7	Śląski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	52.804.10
8	Warszawski	39	8	47	29	8	37	216	22	238	129	11	140	621.500	—	—	—	—
9	Wileński	6	35	41	2	37	39	25	96	121	27	81	108	224.000	28.396.38	—	—	3.000.—
	Razem			404			297			1404			1051	2.391.400	280.399.38	2 000	8.200	106.360.40

Tabl. Nr. 3.

Wyniki akcji budowl. Komitetu Okr. Krak. za r. 1934.

L. p.	Obwód szkolny	Liczba objektów wykończ. murow.	Liczba objektów wykończ. drewn.	Liczba objektów wykończ. razem	Liczba objektów rozpocz. murow.	Liczba objektów rozpocz. drewn.	Liczba objektów rozpocz. razem	Liczba izb lekcyjn. wykończ. murow.	Liczba izb lekcyjn. wykończ. drewn.	Liczba izb lekcyjn. wykończ. razem	Liczba izb lekcyjn. rozpocz. murow.	Liczba izb lekcyjn. rozpocz. drewn.	Liczba izb lekcyjn. rozpocz. razem	Przyznane sumy: Pożyczek na budowę szkół	Przyznane sumy: Zasiłków bezzwrotn. na budow. szkół	Przyznane sumy: Zasiłków bezzwrotnych na remont szkół zniszczonych powodzią
1	Biała	10	1	11	1	—	1	17	1	18	2	—	2	21.000	500	---
2	Busko	4	—	4	1	—	1	12	—	12	25	—	25	285.00	3.000	2.000
3	Częstochowa	5	—	5	1	—	1	5	—	5	14	—	14	23.000	—	—
4	Gorlice	8	1	9	1	—	1	11	1	12	8	—	8	27.000	500	1 000
5	Kraków zam.	8	—	8	2	—	2	21	--	21	20	—	20	48.000	—	1.800
6	Kielce	13	1	14	2	1	3	49	5	54	15	1	16	55.000	—	--
7	Końskie	6	—	6	1	—	1	17	—	17	19	—	19	21.000	—	--
8	Mielec	1	—	1	—	—	—	2	—	2	—	—	—	7 000	—	6.475
9	Miechów	8	2	10	4	—	4	46	4	50	25	—	25	44 000	—	--
10	Nowy Sącz	6	1	7	1	1	2	10	1	11	2	1	3	25.800	—	2 800
11	Nowy Targ	3	—	3	3	—	3	14	—	14	17	—	17	29.000	—	1.185
12	Ostrowiec	6	—	6	2	—	2	34	—	34	12	—	12	35.000	—	---
13	Radom	7	—	7	4	—	4	15	—	15	11	—	11	20.200	—	--
14	Sosnowiec	5	—	5	2	—	2	28	—	28	13	—	13	27.000	—	---
15	Tarnów	8	—	8	1	—	1	22	—	22	2	—	2	62.000	2.300	17.690
16	Wadowice	2	—	2	2	—	2	2	—	2	10	—	10	21.000	—	1.300
	Razem	100	6	106	28	2	30	305	12	317	195	2	197	494.500	6.300	34.250

Tabl. Nr. 4.

Dochody Komitetów Okręgowych od lipca do 31 grudnia 1933 r.

L. p.	Okrąg	Dochody				
		Wpływy od Kół	Znaczki na świadectwa szkolne	Ofiary i imprezy	Inne	Razem
1	Brzeski	31.468.77	2.087.—	2.486.64	9.852.41	45.894.82
2	Krakowski	88.511.87	17.039.09	23.411.99	210.—	129.172.95
3	Lubelski	17.657.76	9 847.40	1.952.15	22.55	29.479.86
4	Lwowski	36.067.09	6.264.37	3.124.75	249 89	45.706.10
5	Łucki (Wołyń)	24.447 81	*)	1.113.17	—	25.560.98
6	Poznański	126 198.61	*)	2.183.37	660.62	129.042.60
7	Śląski	9.226.75	6.907.73	52.43	113.47	16.300.38
8	Warszawski	154.851.56	12.625.10	2.228 93	18.619.99	188.325.58
9	Wileński	43.996.63	*)	*)	27.18	44.023.81
	Razem	532.426.85	54.770.69	36.553.43	29.756.11	653.507.08

*) wpływy za znaczki na świadectwa szkolne i z ofiar podano w rubryce „wpływy od Kół".

Tabl. Nr. 5.

Dochody Komitetów Okręgowych w r. 1934.

L. p.	Okręg	Pozostałość gotówki z r. 1933	Dochody						
			Subwencje od Zarządu Głównego	Wpływy od Kół	Znaczki na świadectwa szkolne	Ofiary i imprezy	Tydzień Szkoły Powszech.	Inne	Razem dochody z pozostałością gotówki
1	Brzeski	43.727.73	175 000	228 903.29	25.275.38	3 775.31	24.221.47	13.939.84	514 843 02
2	Krakowski	119.308.02	230.000	247 029 43	112 314 66	7.413.66	36.658.36	45.53	752 769 66
3	Lubelski	23.537.76	100 000	45 741.—	29 069.60	5 696.21	21.282.16	468 05	225 794 78
4	Lwowski	38.343.35	50 000	120.746.28	83 595.99	8 399.89	40.904 81	323.78	342 314.10
5	Łucki (Wołyń)	21.140.55	160.000	80.618 02	[1])	5.945 97	29.035.01	235 93	296 975.48
6	Poznański	109.719.34	40.000	211.908 27	33.145.87	5.763.37	60.508.38	2.272 42	463 317.65
7	Śląski	14.154.71	10.000	21.158.40	18.028 08	2.731 61	11.051.47	22 86	77.147.13
8	Warszawski	152 780 98	100.000	313 254.33	167.009 50	12.437.90	97.781.38	11.489.33	854 753.42
9	Wileński	42.753.48	150.000	118.702.16	[2])	[2])	[2])	260.—	311.715.64
	Razem	565.465.92	1.015 000	1388061.18	468.439.08	52.163.92	321.443.04	29.057.74	3839630.88

[1]) Podano w rubryce „wpływy od Kół"
[2]) „ „ „ „

Okręg Krakowski liczy 842.062 dzieci w wieku szkolnym W r. szk. 1933/34 w tymże Okręgu było 10.930 izb szkolnych, z czego tylko 4000 izb było odpowiednich a 6.930 w domach wynajętych. Uwzględniając stale postępujący przyrost liczby dzieci, Komitet Okręgowy oblicza, że trzeba będzie wybudować około 10.000 izb. Taka ilość może być wybudowana tylko w dłuższym okresie czasu. Gdyby ten okres ustalić na 20 lat, to rocznie należałoby oddawać do użytku 500 izb szkolnych, czyli około 30 izb na Obwód szkolny, bo na terenie Okręgu znajduje się 17 Obwodów szkolnych.

Pożyczki T. P. B. P. S. P. w. obwodzie buskim.

W bieżącym sezonie budowlanym Towarzystwo udzieliło pożyczek na budowę szkół:

1)	w Oleśnicy	5.000 zł.
2)	w Busku	10.000 „
3)	w Drugni	3.000 „
4)	w Szydłowie	5.000 „
5)	w Złotej	3.000 „
6)	w Chotlu	3.000 „
7)	w Kurozwękach . .	2.000 „
	Razem . .	31.000 zł.

Powiat pińczowski w tej pomocy Towarzystwa partycypował kwotą mniejszą (6.000) niż powiat stopnicki a to z braku warunków, wymienionych w instrukcji Zarządu Głównego Towarzystwa, co do udzielania pożyczek. W szczególności nie było budowli rozpoczętych.

Budowa szkół w powiecie.

1) W Złotej buduje się 4 sale z kancelarją dla kierownika i korytarzami. Budynek drewniany na podmurówce. Kosztorys budowy pokrywa gmina z własnych funduszów, a ponadto uzyskała z funduszów T. P. B. P. S. P. pożyczkę w wysokości 3000 zł. Budynek będzie oddany do użytku w bieżącym roku szkolnym.

2) W Kobylnikach gm. Chotel buduje się również budynek szkolny według danych dla Złotej. (3000 pożyczki z Towarzystwa)

3) Zakupiono plac pod budowę szkół w Nagorzanach. W Chrobrzu gmina otrzymała plac pod szkołę od p. Wielopolskiego o obszarze 2 morgi — podobnie w Kliszowie p. Górski ofiarował pod budowę szkoły plac 2-morgowy. Za ten obywatelski czyn wyrażamy imieniem Nauczycielstwa powiatu podziękowanie szlachetnym ofiarodawcom.

Plany budowy w obydwu wyżej wymienionych miejscowościach zostały już przesłane do zatwierdzenia p. Inspektorowi Szkolnemu w Busku. Do budowy gminy te przystąpią z wiosną przyszłego roku. Posiadają na ten cel specjalnych funduszów: Chroberz około 17.000 zł. Nagorzany 28.000 zł., natomiast gm. Kliszów około 3.000 zł. w formie bezpłatnej robocizny i całej ilości potrzebnego kamienia.

4) W Działoszycach społeczeństwo zadeklarowało w formie dobrowolnych ofiar sumę 5.000 zł. na dokończenie, względnie doprowadzenie tylko pod dach budowli rozpoczętej jeszcze w roku 1929. Dotychczas wpłynęło z tego tytułu około 50%. Włożono już w budowę 120.000 zł. i mury stoją odkryte z braku funduszów do dalszej budowy. Kuratorjum przyrzekło również pomoc w formię pożyczki, celem przykrycia tych „murów płaczu“ dachem, o ile nastąpi zezwolenie władz budowlanych na zmianę pierwotnego planu budowy.

5) Będący w tych samych warunkach budujący się już od roku 1930 gmach szkoły w St. Korczynie najprawdopodobniej zostanie już w bieżącym roku pokryty dachem. Komitet budowy otrzymał po długich staraniach drzewo z lasów państwowych na wykonanie więźby dachowej, pozatem 5.000 zł. z Funduszu Pracy.

Gruntowne remonty i powiększanie budynków już istniejących przeprowadza się w Sielcu, gm. Drożejowice, oraz w Niewiatrowicach, gm. Sancygniów.

Pozatem kończy się trzecią i ostatnią salę wraz z mieszkaniem dla kierownika w oddanym już z wiosną do użytku budynku szkolnym w Skowronnie.

Okazuje się, że przy dobrej woli czynników zainteresowanych, pomimo kryzysu, można zawsze jeszcze coś zrobić. Nie jest to wiele w stosunku do potrzeb, ale przynajmniej świadczy o przełomie w psychozie dotychczasowej apatji.

Spis książek szkolnych

dozwolonych do użytku w szkołach powsz. na r. szk. 1935/36

KLASA IV.

Język Polski.

B. Kubski, M. Kotarbiński, E. Zarembinna. Czytanka dla IV klasy miejskich i wiejskich szkół powszechnych. Nakład K. S. Jakubowskiego Lwów, Cena zł 1,50.

St. Tync, J. Gołąbek i J. Duszyńska. U progu Polski. Czytanka polska dla klasy IV szkoły powszechnej. Książnica-Atlas Lwów-Warszawa. 1935. Cena 1,50.

Geografja i nauka o przyrodzie.

D. Gayówna, J Łysakiewiczówna. Przyroda i georafja dla klasy IV szkoły powszechnej. Państwowe wydawnictwo Książek Szkolnych. Warszawa-Lwów 1935 Cena 1,40 zł.

J. Wernerowa. Poznawajmy przyrodę i nasz kraj. Podręcznik dla klasy IV szkół powszechnych. Wydawnictwo M. Arcta w Warszawie 1935. Cena zł 1,40.

Arytmetyka z geometrją.

Z. Chwiałkowski, W. Szayer. Rachunki dla IV klasy szkoły powszechnej. Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych. Warszawa-Lwów 1935. Cena 1,10 zł.

A. M. Rusiecki i A. Zarzecki. Arytmetyka z geometrją Podręcznik dla uczniów szkoły powszechnej. Klasa IV. Nakład księgarni św. Wojciecha Poznań 1934. Cena zł 1,10.

T. Sierzputowski i S. Klebanowski. Rachunki dla IV klasy szkoły powszechnej, Książnica-Atlas. 1935. Cena 1,10 zł.

J. Wojtowiczowa i Wł. Wojtowicz. Arytmetyka i geometrja dla IV klasy szkół powszechnych. Nakład K. S. Jakubowskiego. Lwów. 1935. Cena zł 1,10.

KLASA VII.

Język polski.

J. Balicki i St. Maykowski. Niesiemy plon. Siódmy rok nauki języka polskiego w szkołach powszechnych. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1935. Cena zł 1,90.

Lektura uzupełniająca.

Wybór pism Marszałka Józefa Piłsudskiego (w wydaniu dla szkół powszechnych)

H. Boguszewska. Za zielonym wałem.
M. Dąbrowska. Przyjaźń.
K. Dickens. Dawid Coperfild (wydanie dla młodzieży)
B. Dyakowski. Badacz dalekiej północy.
H. Górska. Chłopcy z ulic miasta.
H. Górska. Nad czarną wodą.
J. Kaden-Bandrowski. Wyprawa wileńska.
J. Kaden-Bandrowski. Podpułkownik Lis-Kula.
M. Konopnicka. Dym.
J. Kossowski. Nafta... Nafta... Nafta...
M. B. Lepecki. Od Sybiru do Belwederu. (Fragment z życia Marszałka J Piłsudskiego).
Wł. Łoziński. Oko proroka czyli Hanusz Bystry i jego przygody.
E. Orzeszkowa. „A... B... C...“
J. Osińska. Na Jamboree.
F. A. Ossendowski. W dżungli poleskiej.
B. Prus. Antek.
Na wakacjach.
Katarynka.
M. Rodziewiczówna. Lato leśnych ludzi.
W. Sieroszewski. Wśród lodów.
W. Sieroszewski. Ptaki przelotne.
M. Zaruski. Żaglowym jachtem przez Bałtyk.
St. Żeromski. Echa leśne.

Gramatyka i ćwiczenia ortograficzne.

J. Dańcewiczowa. Ćwiczenia i wiadomości gramatyczne dla VII klasy szkoły powszechnej. Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Lwów 1935 Cena zł 0,45.

H. Gaertner. Mowa polska. Podręcznik do ćwiczeń językowych dla VII klasy szkoły powszechnej. Książnica-Atlas. Lwów-Warszawa 1935. Cena zł 0,60.

Z. Klemensiewicz. Język polski. Najważniejsze wiadomości gramatyczne z ćwiczeniami i wybór tekstów gwarowych. Dla VII klasy szkoły powszechnej. Książnica-Atlas. Lwów-Warszawa. 1935. Cena zł 0,60.

St. Szober. Gramatyka polska w szkole powszechnej. Klasa VII. Wydawnictwo M. Arcta. Warszawa. 1935. Cena zł 0,60.

Historja.

Tytuły podręczników dla oddziału VII ogłoszone będą w późniejszym terminie w Dzienniku Urzędowym Min. W. R. i O. P.

Geografja.

M. Janiszewski, G. Wuttke. Geografja gospodarcza Polski, dla VII klasy szkoły powszechnej. Instytut Wydawniczy „Bibljoteka Polska". Warszawa 1935. Cena zł 1,20.

A. Malicki, J. Piątkowski, W. Zinkiewicz. Jak pracujemy w Polsce. Podręcznik do nauki geografji dla VII klasy szkoły powszechnej. Państwowe wydawnictwo Książek Szkolnych. Warszawa-Lwów 1935. Cena zł 1,20.

Nauka o przyrodzie.

A. Dmochowski i St. Ziemecki. Przyroda nieożywiona (martwa) dla VII klasy szkoły powszechnej. Nakładem Księgarni Kazimierza Rutskiego, Wilno. Cena zł 1,10.

Wł. Żłobicki i K. Adwentowski. Przyroda martwa dla VII klasy szkół powszechnych. Nakład K. S. Jakubowskiego. Lwów. 1935. Cena zł 1,10.

Przyroda żywa.

Tytuły podręczników dla oddziału VII ogłoszone będą w późniejszym terminie w Dzienniku urzędowym Min. W. R. i O. P.

Arytmetyka z geometrją.

S. Banach, W. Sierpiński i W. Stożek. Arytmetyka i geometrja dla VII klasy szkoły powszechnej. Książnica-Atlas. Lwów-Warszawa 1935. Cena zł 1,50.

Br. Bielecki i Wł. Krasiński. Arytmetyka i geometrja. Tom III dla VII klasy szkół powszechnych. Nakład K. S. Jakubowskiego, Lwów 1935. Cena zł 1,50.

Z. Chwiałkowski, W. Szayer. Arytmetyka z geometrją dla VII klasy szkoły powszechnej. Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych. Warszawa-Lwów 1935. Cena zł 1,50.

Zpośród podręczników wyżej wymienionych, te które podkreślono, zostały wybrane do zastosowania w 7-kl. szkole powszechnej w Pińczowie, jako uznane za najodpowiedniejsze. W niektórych działach, n. p. geografja dla klasy VII, nie dokonano jeszcze wyboru, z powodu braku egzemplarzy okazowych. Powyższe podajemy Koleżeństwu dla ułatwienia decyzji przy wyborze nowych podręczników.

Zestawienie wpływów na budowę kopca Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego.

Rejon płatniczy	Liczba wpłacających	Wpłacono zł.	Lista ofiar	Uwaga
1) Bejsce	12	11.00		brak 1.00
2) Chroberz	20	20.00		
3) Działoszyce	brak danych	—	nie nadesłano	
4) Kazimierza W.	41	38.30		
5) Koszyce		30.00	brak	
6) Kościelec		9.00	brak	
7) Opatowiec	17	17.00		
8) Pińczów	40	80.00		
9) Skalbmierz		16.00	brak	
10) Wiślica	38	32.00		
Razem		253.30		

Rejony płatnicze, które dotąd nie nadesłały list ofiar, prosimy o niezwłoczne nadesłanie takowych.

Przew. Wydz. Fin.:

(—) St. Pęczalski

Nauka modelarstwa lotniczego w szkołach.

Jak donosi prasa codzienna ostatnich dni, w nowym roku szkolnym 1935/36 wprowadzony będzie do programu nauczania w szkołach powszechnych i gimnazjach nowy przedmiot, a mianowicie nauka modelarstwa lotniczego. W ramach nauczania zajęć praktycznych wprowadzona będzie nauka modelarstwa lotniczego w kl. VI i VII szkół powszechnych oraz w kl. I i IV gimnazjum. Naukę modelarstwa lotniczego wprowadza ministerstwo w porozumieniu z LOPP, która to organizacja zobowiązała się dostarczyć szkołom powszechnym koniecznych dla nauczania tego przedmiotu materjał. W gimnazjach wydatki związane z nauką modelarstwa lotniczego pokrywane będą z administracyjnej szkolnej taksy.

Pozatem LOPP organizować będzie specjalne kursy dla nauczycieli szkół powszechnych i gimnazjalnych, którzy nauczać będą modelarstwa lotniczego. Przygotowana jest również specjalna broszura o modelarstwie lotniczem przeznaczona dla młodzieży.

DRUKARNIA
RAFAEL ZALCBERG
PINCZÓW, TELEF. 33.